

Taboř

(foto: Pavel Jamnik)

Barbara rov skrival grozljivo skrivnost

Po odkritju množičnega grobišča v Laškem so se policiji že oglasili ljudje, ki o tem kaj več vedo

VSEBINA

Vstajenje	193
Rudniški rov sv. Barbare	194
Likvidator je razkril skrivnost	196
Priča Jakob Ugovšek	198
Matija Maležič – sodelavec M. Mačka	202
V hrastniških rovih – Korošec	206
Materino pismo – Mirko Kunčič	209
Taborišče Teharje – Janez Černež	210
O svojem očetu – Janez Janša	214
Posmrtni spevi – Igor	215
Pismo	217
Ob tebi – P. J.	219
Pismo zgodovinarju Dežmanu – Kondor	220
Zvon spomina – Ciril Turk	221
Pučnikov testament – Metod Berlec	222
Milan komar – Matija Ogrin	224
Pismo Radota Slanca – Grum France	226
Duhovnik Mirko Pihler – Ksenija Hočever	227
Odšla je	230
Pobiti domobranci v Logatcu	231
Takšni smo – A. S.	238
Darovali so	240

*Svobodni sveta
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!*

April–Junij 2009 • Ljubljana

VSTAJENJE

In glej, nastal je velik potres. Zakaj angel Gospodov je pristopil in odvalil kamen...

ZELO MALO JIH JE BILO, KI SO TAKRAT ŠE VERJELI

Laži, hinavstvo, farizejstvo, potvarjanje resnice, natolcevanje, intrige in nasilje, so Sina, ki je v pričevanje Resnice bil poslan na svet, pribile na križ.

Dolga sulica je v imenu večinskega javnega mnenja prebodla prsi človeka. Iz srca so pritekale zadnje kaplje krvi, pomešane z vodo.

Za večino je takrat Resnica, ki je bila v Dobroti, Pravici in Ljubezni, dokončno, definitivno umrla. Boga so položili v grob in predenj zavalili velik, težek kamen.

ZELO MALO JIH JE BILO, KI SO TAKRAT ŠE VERJELI...

In vendar – Resnica je vstala – iz groba – iz črnega molka – pred katerega je bil zavaljen – *velik težek kamen*.

Ko so se upale, navzlic lažem, natolcevanju in nasilju javnega mnenja, približati grobu nekatere usmiljene žene, da bi mazilile umrlega človeka, je bil velik težak kamen odvaljen in grob – prazen ...

Resnica je vstala in šla pred tistimi redkimi, ki so upali verjeti. Po križu je Resnica zmagala v prerojenju in odrešenju sveta.

To ni legenda. Je zgodovina! So dejstva! Najbolj jih dokazujejo vsa protivništva v sovraštvu, ki ne odnehajo že desetletja...

So neodvrgljiva dejstva! Kljub zagrizenemu protivništvu v blatenju in lažeh, Resnica vedno bolj nezadržno preplavlja naš svet – za njega prerorenje in – odrešenje.

Vi, ki ste med vse narode sveta vrženo seme naše Resnice, za katero so umrli hinavsko prevarani naši bratje mučenci - mislite na to! Ne bodite plašni in maloverni! Kamen je odvaljen - pregrade so razbite. Ne čez tri dni, čez dvakrat trideset let so pregrade podrte !

Glejte: Naši, ki so bili mrtvi, gredo pred nami v odrešenje Slovenije!

Vstajenje ni samo simbol, je zgodovina, je naša zgodovina, je naša slovenska bodočnost!

Aleluja!

Mojca Grušovnik

RUDNIŠKI ROV SVETE BARBARE V LAŠKEM

Odkritje množičnega grobišča. »Česa takega še nisem videl. Grozljivo!« (dr. Balažič)

V začetku marca so se delavci Rudnika Trbovlje – Hrastnik v rudniku Barbara pri Hudi Jami po večmesečnem kovanju skozi nasutja v rudniškem rovu prebili do grozljivega prizora, velikega kupa trupel, ki so jih tam leta 1945 okrutno umorili partizani.

Lani, 24. julija, so rudarji v rovu Barbara rudniku pri Hudi Jami pri Laškem prebili zid iz opeke, ki je preprečeval dohod do jaškov, v

katerih naj bi bilo množično grobišče pomorjenih leta 1945. Sledilo pa je neprijetno presenečenje, saj je bil rov v nadaljevanju umetno zasut. Ko so kasneje odvažali nasutje, so naleteli še na večjo prese- nečenje. Na 80 centimetrov debel betonski zid, za katerim je bil še eden debel 120 centimetrov, za njim pa še 55 centimetrski zid iz opeke. Vseh pregrad je bilo enajst, rudniški rov pa je bil skrbno in temeljito zadelan v dolžini 100 metrov.

Dr. Jože Balažic, predstavnik ljubljanskega Inštituta za sodno medicino, ki je v dolgih letih dela videl veliko grozljivih prizorov, je bil ob pogledu na posmrtno ostanke trupel v Barbarinem rovu zaprtega rudnika šokiran in vidno pretresen:

»Česa takega še nisem videl, pa sem v sodni medicini že zelo dolgo. Niti v filmu nisem videl kaj podobnega. Grozno. Sploh si ne moremo predstavljati, kako so ti ljudje trpeli. Prav vidi se, kako so z rokami grabili drug po drugem. Najbolj me je prizadelo, ko sem ugotovil, da ti reveži niso bili takoj mrtvi, da so se poskušali plaziti. Videl sem tudi protezo noge, ki jo je z roko držalo neko drugo truplo,« je pripovedoval dr. Balažic.

Tudi Pavle Jamnik, pomočnik direktorja Uprave kriminalistične policije GPU, je bil ob prizoru v rudniku zaprepaden. Opisal ga je z besedami: *»Devet Dantejevih krogov pekla, je komaj preddverje tega prizora.«*

Dr. Balažic je pojasnil, da so posmrtno ostanke našli, posute z živim apnom, na dolžini petnajstih metrov na hodniku, ki je od vhoda v rov oddaljen približno pol kilometra in je bil zakrit z enajstimi betonskimi pregradami. Trupla ležijo drug na drugem in jih je po njegovi oceni približno tristo.

Ob hodniku sta dva jaška, globoka okoli 45 metrov. Kaj je v jaških, še ni znano, saj jih preiskovalci še niso odkrili, ker je dostop izjemno nevaren. Če so trupla tudi v jaških, je bilo na tem območju umorjenih več kot tisoč ljudi.

Pred smrtjo so se morali ljudje sezuti in sleči. To dokazujejo veliki kupi oblačil in čevljev, ki so v glavnem vojaški. Ostanke oblačil so temnejše, modrikasto sive barve.

Ljudje niso bili ustreljeni, ampak so umrli zaradi udarcev. Štiri

lobanje, ki si jih je preiskovalec podrobneje ogledal, so bile raztolčene.

Zgodovinar Mitja Ferenc je dejal, da so po sedemmesečnem delu odkrili enega večjih, množičnih grobišč.

LIKVIDATOR JE RAZKRIL SKRIVNOST IN SE NASLEDNJI DAN OBESIL

Čeprav je od množičnih pobojev minilo že več kot šestdeset let, se domačini še vedno bojijo govoriti o teh stvareh. «Vsi v dolini so vedeli, kaj se je dogajalo v jami, vendar so molčali. Tisti, ki so morili, so imeli močan razlog za molk, tisti pa, ki so kaj vedeli, pa so se bali za lastno življenje,» je povedal 53 letni domačin, ki ne želi biti imenovan in je zgodbe slišal od starega očeta. »Stari oče je moral delati pregrade, s katerimi so likvidatorji poskušali za večno skriti zločin. Pripovedoval je, da je iz rova grozljivo smrdelo. Kaj vse so zločinci delali s temi ubogimi ljudmi! Zvezali so jih z žico in jih žive pometali v globoke jaške. Nekateri so grozno tolkli in jim razbijali glave.

Poznal sem Primorca, ki je bil pri pobojih zraven. Pogosto je prihajal k mojemu očetu, ki je bil šuštar. Ko ga je dal malo na zob, se mu je jezik razvezal.«

»Vsaj za tri vem, ki so pobijali, pa so kasneje storili samomor, saj jih je preveč žrlo.« Nekega večera se je pri očetu oglasil znanec iz Rečice, da bi si olajšal dušo.

Govoril je o oboroženih vojaki, ki so ga z drugimi prisilili, da je z motiko, palicami in koli tolkel po ljudeh. Veliko jih je živih padalo v luknjo. »Ko bi vi vedeli!«

Naslednji dan po obisku me je vsa pretresena poklicala njegova hčerka in mi rekla: «Kaj ste sinoči delali z mojim očetom? Danes se je v drvarnici obesil! Ja, grozni spomini so ga zlomili.»

»Tudi nam, ki živimo tukaj, ni prijetno. Še sedaj, ko sem to povedal me spreleteva čuden občutek. Če bo prišla na dan vsa resnica, se bo ljudem od groze naježila koža. Rekli so, da so odkrili okostja kakih

300 ljudi. Počakajte, da bodo prišli do jaškov, število teh žrtev se bo desetkrat povečalo. Prepričan sem, da sta bila oba jaška do vrha napolnjena s trupli.

Pa še to vam povem! Rudnik ni edini kraj, kjer so zakopana trupla. Naj gredo iskat v Govce, kjer so jih zasuli z odpadno jalovino, ali pa kar sem nad bližnjo grapo, kjer so jih zasipali, da bi prikrili zločin«

Dr. Dežman je menil, da se je o tem, da so v rovu zakopane žrtve, vedelo že dlje časa. O strahu odgovornih za zločine, da bo zadeva prišla v javnost, priča tudi podporni betonski zid, ki so ga zgradili zaradi pronicanja tkiv in tekočin skozi strop.

Pavel Jamnik odgovarja na vprašanje, kdo je kriv za te zločine in zakaj zanje še ni nihče odgovarjal, takole:

»To, da policiji še ni uspelo zbrati dokazov za ovadbo konkretnih storilcev, je rezultat načina izvedbe teh dejanj: konspiracije, brisanje sledi in uničenje vse dokumentacije.

Dr. Dežman je k temu dodal upanje, da bo vest koga tako vznemirjala, da se bo pred smrtjo odločil spregovoriti.

Leljakove ovadbe

Poboje v rovu Sv. Barbare je že v devdesetih letih raziskoval Roman Leljak. V njigi »Te-harske žive rane« je zapisal, da naj bi bila za poboje kriva tretja brigada drugega bataljona slovenskih partizanov. Seveda smo Leljaku hvaležni za

pomoč, tako kot smo hvaležni vsem, ki so nas poklicali in nam zaupali kakšno informacijo.

Škofovski poziv k obsodbi gnusnih povojnih zločinov

Škofovska Komisija za Pravičnost in mir je pozvala najvišje državne institucije k obsodbi povojnih pobojev.

»Soočenje z najbolj zavrženimi dogodki slovenske polpretekle, totalitarne zgodovine je nujno, če hočemo postati in ostati civilizirana in etična družba,« je zapisano v pismu, ki ga je podpisal nadškof dr. Anton Stres.

»Za gnusne zločine proti človeštvu in lastnemu narodu, je treba ugotoviti krivce, posamezne in skupinske, politične in ideološke.«

Polona Pečnik

Irglova sama v Hudo jamo Barbarinega rudnika

Predsednica Komisije za peticije ter za človekove pravice in enake možnosti, Eva Irgl, je pred dnevi dala pobudo, da bi komisija imela prihodnjo sejo kar na prizorišču zločinov pred Barbarinim rovom v Hudi Jami. Njeni člani bi se tako na kraju samem seznanili z zločinskim dejanjem in se pietetno poklonili žrtvam, s čimer se je strinala poslanski skupina SDS. Ker so v Komisiji člani vseh strank, je Irglova želela doseči, da bi se s tem dejanjem pokazala nadstrankarskost in enotnost vseh poslancev. Seja bi bila zaprta za javnost. Sejo so koalicijski (vladni) poslanci zavrnil.

Irglova je bila zaradi nepripravljenosti koalicijskih poslancev za terensko sejo zelo razočarana, zato se bo šla sama poklonit žrtvam v Hudi Jami.

Priča Jakob Ugovšek

Ob koncu vojne so ga partizani iz Zgornje Savinjske doline s tovarnjakom poslali v Celje, kjer so ga mobilizirali v enoto Knoja.

Nekega večera, junija 1945, je bil s skupino voznikov s tovornjaki poklican v Teharje. Ugovšek je vozil tovornjak, ki je imel zadaj pripeto še krajšo prikolico z visoko ograjo. Tam so nakladali domobrance.

Naredili so več voženj, začeli so zvečer in končali pred jutrom. Žrtve so vozili pred rudnik Barbarin rov pri vasi Huda Jama.

Ugovšek je videl vhod v rudnik in dodal, da »so jih gnali naprej in od daleč sem slišal strele, ko so jih notri streljali«.

V enem večeru so naredili do tri vožnje. To je trajalo približno en teden. Na koncu je nek partizanski oficir rekel: »Kam jih bomo pa sedaj vozili, ko je jama polna?«

Potem so jih vozili skozi Dol do Brnice pred Hrastnikom, kjer so tovornjake praznili in žrtve gonili na Hrastniški hrib in jih pobijali pred globokimi razpokami, ki so nastale ob sesedanju rudniških rovoev.

V taborišču Teharje je Ugovšek tovornjak zapeljal pred barako, kjer so žrtve vezali.

Med njimi so najprej izbirali oficirje, nato starejše letnike in na koncu tudi mlajše od 17 ali 16 let.

»Vsaka žrtve je imela roke zvezane na hrbtu s telefonsko žico, zvezan pa je bil tudi s svojim sojetnikom. Nakladali so jih na tovornjak brez klopi. Kar tako zvezane so jih porivali enega čez drugega, in tako so drug na drugem sedeli.

Med vožnjo so jih stražarji pretepali. Žrtve so silili da so peli domobranske pesmi.

Ugovškov tovornjak je vsakič peljal okoli 30 nesrečnikov, saj so bili naloženi »kot drva.«

Stražarji so bili vsi Slovenci. Ugovšek je bil enkrat v neposredni bližini streljanja. Takrat mu je bil dodeljen sanitetni avto, s katerim je nekega invalida prepeljal na pokopališče, kjer so ga ustrelili vpričo njega.

Med likvidatorji je omenil Bogdana Horvata, znanega pod vzdevkom »Puklasti Miha,« ki je bil silno grob ne samo do moških, temveč tudi do žensk z otroki.

Ali je mogoče, da so oba jaška v rudniku Barbara pri Hudi Jami napolnili z domobranci, pripeljanimi iz teharskega taborišča?

Likvidatorjev, ki so se izživljali v Barbarinem rovu, Ugovšek osebno

GROZLJIVO ODKRITJE

Kapela pred vhomom v rudnik, ki jo je leta 1997 postavilo Društvo za ureditev zamolčanih grobov (foto I. Ž.)

ni poznal. Spominja pa se imena Dušan Vampelj, domačina iz okolice Poljčan, ki se je hvalil, da je ubil okoli 3000 ljudi v Hudi Jami. Streljal naj bi jih bil z brzostrelko, ko pa se je ta pregrela, so mu stražarji dali drugo. Streljanje je ob pitju žganja in ruma trajalo tri dni in tri noči. Kdor je ostal še živ, je bil potolčen s puškinim kopitom, nekaterim so prerezali vratove in jih prebadali z noži.

Slovenska zgodba je zgodba čevljev

Pred prvim jaškom so razmetani čevlji in rdeče žice pričali o zločinu v rudniku (foto: Pavel Jamnik)

in kosti. Vsak čevljev, skrbno posut z apnom, nosi svojo zgodbo. Tako je tudi s kostmi. Ene so ostale tako, da je mogoče sklepati, kako živo si je posameznik prizadeval priti na površje. Druge kosti rok in podlahtnic so obležale poleg železnega droga, ki je še šest desetletij za tem jasno znamenje, da je služil kot vzvod, s katerim je nekdo od nesrečnikov poskušal zlomiti zapah večne ječe.

Še posebej pa vedo forenziki povedati o nenavadnem očesu, ki se je ohranilo v eni od lobanj, posutih z apnom. Oko je še danes živo, mumificirano zre na svet z izrazom obtožbe in presenečenja.

Policija je z javnim pozivom že povabila k pričanju tiste, ki bi karkoli vedeli o dogodkih v Hudi Jami. Pavel Jamnik pa je pozval k pričevanju tudi še žive udeležence pobojev. Prepričan je, da so se nekateri, ki so neposredno sodelovali v morijah, ob pogledu na objavljene fotografije trupel, zgrozili, ko so videli rezultat svojega početja. »To je moralo biti zanje nepredstavljivo psihično breme. Morda si ga bodo enkrat poskušali olajšati s tem, da bodo o tem kar vedo spregovorili, vsaj policiji. Takšni primeri so znani že iz preteklosti, saj so se nekateri pokesali pred svojci ali pred duhovnikom na smrtni postelji.

Dr. Balažic z instituta za sodno medicino je omenil zanimivo obvestilo: »Po telefonu me je poklical sin očeta, ki naj bi bil moril v Hudi Jami. Imen ni želel povedati, je pa povedal vse, kar mu je na smrtni postelji zaupal njegov oče. Po njegovem pripovedovanju so jetnike nagnali v rov, kjer so se morali sleči. Med vse tiste, ki so po moriji ostali živi, so vrgli protitankovsko mino, da so jim izstopile oči in pljuča, nad ostanek preživelih so se spravili z lopatami in krampi, kar dokazujejo tudi vidne tope poškodbe. Za dokočno zadušitev naj bi jih posuli z živim apnom.«

»Z najvišjega mesta naše države je treba izreči jasno obsodbo teh zločniv in vseh posameznikov in skupin, ki so zanje odgovorni ter izpeljati sodne postopke, ki jih zločini te vrste zahtevajo,« je prepričan nadškof Stres.

Dr. Karel Bedernajk meni, »da se bo slovenska državna oblast morala oprati teh zločinov, če hoče graditi zdravo, močno moralno družbo. Vse dokler tega ne bo storila, bo zločin ostal zločin.

Dovolj je videti samo to in bomo morali spremeniti oceno o »osvojitveni vojni.«

Matija Maležič je bil najtesnejši sodelavec načelnika Ozne Ivana Mačka - Matije. (Slika Reporter)

Če je ta vojna zahtevala toliko in takih zločinov in žrtev, koliko je ta svoboda še vredna? Taka svoboda je lažna. Zločin nad živimi ljudmi, kakor je bil storjen v Barbarinem rovu, je dejanje največjega sovraštva.

Predsednik borcev Janez Stanovnik je bil ob razkritju strašljivega zločina najprej previdno tiho. Nato pa je drugi dan izjavil, da je prav tako

Matija Maležič kot partizan. (Slika Reporter)

zgrožen kot celotna slovenska javnost. Dejal je, da je za poboje odgovoren vrhovni poveljnik Tito.

Mitja Ribičič pa o vsem molči.

Množičen zločin brez zločincev postaja eden glavnih slovenskih problemov. Dolgoletni molk o njem je bil mogoč zaradi zaveze nekdanje partijske elite k molku. Večina še živih rdečih krvnikov molči kot grob in se pretvarja, da so izgubili spomin. Nihče med njimi ne ve ničesar, sploh pa se nihče ne upa govoriti o imenih in priimkih.

Dosedanji pogled Pavla Jamnika, pomočnika direktorja kriminalistične policije, pri Generalni policijski upravi

S kakšnimi občutki ste bili pred prvo pregrado v rovu?

Bili smo prepričani, da bomo čez pol ure, ko bo pregrada prebita, že pri posmrtnih ostankih. Prebili smo zid in ugotovili, da je za zidom vse zasuto. To se je potem ponavljalo pri vsaki pregradi.

Pa vendar, po enajsti pregradi ni bilo več zasutja. Videli ste prizor, zaradi katerega so menda vsi navzoči iz jame prišli objokani.

No, vsi iz jame nismo prišli objokani, res pa je, da smo bili vsi pretreseni. Zadeva je potekala takole: Vodja izkopavanja Alič nas je obvestil o preboju zadnje pregrade.

Ko smo šli čez ilovnato pregrado, smo bili prvi, ki smo vstopili v ta prostor. Hodili smo med množico čevljev, naleteli na prvo okostje. Že ta prvi skelet je bil pretresljiv: v čevljih, v anatomskem položaju.

Ko smo šli naprej, smo prišli do jaška. Ta je tako postavljen, da se vanj ne da pogledati brez nevarnosti. Videlo pa se je, da je pot po rovu mogoče nadaljevati.

Ko smo prišli mimo jaška, smo opazili brežino, ki je drsela navzdol. Šli smo preko nje. Prvi je šel Alič z aparaturo za merjenje plinov. **Ko je posvetil v rov, je divje kriknil.**

To je bil krik groze, ob pogledu na vso množico mrtvih. Tudi drugi smo takoj prihiteli k rovu in zrla ta grozni prizor, kakršnega na tem svetu verjetno ni videl še nihče. Zaradi pogojev v jami, ki je bila

vlažna in hermetično zaprta so bila trupla ohranjena tako, da smo lahko videli ljudi, ne samo okostja. Hermetično zaprto, so okostja ohranjena tako, da res vidiš ljudi, ne samo okostja. Videli smo ljudi, kako so skušali splezati ven.

Ob Dantejevem peklju človek ne dobi občutka, da je tako grozen, kot je grozen barbarin rov.

Grobišče, kot je Barbarin rov, je zgodba z veliko začetnico, ker je nekaj, česar doslej še nihče ni počel in doslej še nihče ni videl!

Eden od možnih vzrokov smrti v Barbarinem rovu so bili udarci s topimi predmeti. Nekateri do zdaj znane podrobnosti pa zbujejo domnevo, da je bilo precej žrtev v rovu zazidanih živih.

Ljudje so bili zmetani v rov živi in mrtvi. Človek ne umre tako hitro, kot se komu morda zdi. Življenje se ne konča tako kot v ameriških filmih. Če je nekoga zadel udarec, še ne pomeni, da ga je tudi ubil. Seveda je bil poškodovan, padel, je izgubil zavest, toda že čez nekaj trenutkov pozneje se je lahko prebudil in se skušal rešiti, pa se na žalost ni mogel.

Nihče ničesar ne pove o tem strahotnem zločinu, čeprav najbrž marsikdo marsikaj ve. Takim ljudem pa se, kot nam vsem, čas izteka. S tem pa se jim izteka tudi možnost, da bi se z mirnejšo vestjo poslovili s tega sveta.

Pred smrtjo nekateri ljudje poravnajo svoje račune, čeprav ne nujno v religioznem pogledu. Zato sem javno tudi na tiskovni konferenci govoril o iztekajočem se času.

Mogoče pa bo kdo le pomislil: Odhajam, morda pa bi bilo dobro, da povem, kar vem, zato da bo še kdo vedel, kaj se nikoli ne bi smelo zgoditi. In morda bi bili za take ljudi zadnji trenutki nekoliko lažji, kajti zdaj so dejanske žrtve povojnih pobojev tisti zločinci, ki so pred 65. leti pobijali ljudi. 65 let živeti s tem in se noč za nočjo srečavati s pobitimi – ali si to lahko predstavljate?

Ali vas smem za konec prositi še za neko pojasnilo? Kaj ste imeli v mislih, ko ste tisti torek po pretresljivem odkritju takoj po prihodu iz rova rekli, da se počutite kot »grdo posiljen od zgodovine?« Res nenavadna misel!

Zakaj sem to rekel? Že ko smo stopali po rovu proti izhodu, v popolni tišini, se mi je nekako začela vsiljevati ta prispevka.

Večina posiljevalcev je do svoje žrtve na začetku zelo prijazna in sicer zato, da jo »kupi,« da zbudi v njej zaupanje. Končno se posiljevalec pokaže v vsej svoji izprijeni nasilnosti.

Veste, zgodovina ki smo se je mi učili – saj se je tudi sami gotovo spomnite! – je bila ena sama prijaznost, eno samo poštenje, sami boji za čiste ideale. Ko pa spoznaš in vidiš, kaj se je v resnici dogajalo, spoznaš, da si bil od te »lepe« zgodovine posiljen.

V Barbarinem rovu se še bolj kot kjerkoli drugje nisem mogel znebiti tega spoznanja. In verjetno imajo ob vseh teh posnetkih Barbarinega rova tudi naši učitelji zgodovine zelo, zelo slab občutek.

(Pogovarjal se je Bogomir Štefanič ml.)

ZLOČINEC TITO SPADA V MUZEJ

Pri nas se še ni začela razprava, ki bi obsodila Tita in partijo ne samo kot cokli v slovenskem razvoju, temveč kot zločinski pojavi. Tito je bil po mednarodnih kriterijih zločinec; če bi še živel, bi mu sodili, kot sodijo avtorjem genocida v Bosni.

Slovenska demokratska stranka je na svoji spletni strani državljanke in državljane, mestne in občinske svetnike, pozvala, naj v svojih lokalnih skupnostih sprožijo postopek za umik imena Tito iz slovenskih ulic in trgov, njegove kipe pa naj pospravijo v muzej, kamor spadajo. SDS se pridružuje zgroženosti predsednika borcev, ki je dejal, da so se povojni poboji dogajali na Titovo povelje. Zelo je nesprejemljivo, da slovenske ulice in trgi še nosijo ime tega zločinca.

Korošec, knjiga »Z dolge ceste tujine,« 1994

V HRASTNIŠKIH ROVIH

Nekje v dolini so tovornjaki obstali,
naloženi z žico zvezanimi skeleti;
zajeti v zanko stekleno krvave noči.

Žica reže v zapestju,
prsti so odmrli
in nalomljene kosti
skele v spoznanju:
»Joj, vsega so me strli.«

Kako bodo te roke še kdaj orale, kosile,
pri cerkvi zvonile?
Kako bom hodil na vas in te ljubil, dekle?

***

Z brcami, kopiti in kriki prostakov
jih mečejo s tovornjakov,
pijane, podivjane zveri.

Trgajo jim še zadnje ušive cape,
sekajo čevlje,
izbijajo čeljusti z zlatimi zobmi.

***

Znova udarci poganjajo krvavo procesijo
nago in boso preko griča na roso,
robidovja in kamnite poti.

**Za temi vrati se je 64 let skrivalo množično grobišče v rudniku premoga,
edinstveno v Evropi (foto: Ivo Žajdela)**

Ko jih objela
je vlažna tema tunela,
se umirila je sla krvave noči.

Razbita naga telesa, zvezanih rok
slepo hite
bosih nog v rov steklene teme.

Vanj se vžigajo snopi žarometov,
ki jih v globino pode.
Naprej, izdajalci, naprej!

Tam več ni udarcev ne psovki!
Okostnjaki hite,
kot, da življenje love.

Hropejo, padajo vznak.
Usta žejna krvava prosijo vode,
v blatu močeradov in spak.

Nič več jih noge ne drže.
Objeti čez pas, po kolenih drse
okoli oltarja, pred žrtvenik,
v poslednji vik:
»O Bog, reši nas!«

***

Potem - - -
potem zmanjka jim tal.
Padajo v žrelo globine ...

Padajo na mehko, koščena telesa,
v vonju mrličev, v kri in gnijoči smrad,
ob vzdihih, ki jih krvava sopara duši.

Kakor pohojeni črvi polze iz kopice mesa;
srkajo kri v objemu sto rok.
»O Bog!«

Kri klockota prek teles
kakor studenci čez skalnati jez
v globini umirajo vzdih: »Oče, če je mogoče - - -«

Ko obred je končan,
ko ni več nad,
ko umrlo je vse - - -

z n o v a ž i v e!

Telesa vsa bela, iz groze teme
krvavega jaška
k večnemu Soncu hite.

Mirko Kunčič

MATERINO PISMO

*Črna noč pred vrati,
mati,
jaz ne morem spati...*

*Trudoma pomika
se v davnino čas,
vsepovsod tvoj bledi,
žalostni obraz*

*Na obcestnem kamnu
joče tih spomin,
vs a bridkost slovesa:
»Vrni se, moj sin!*

*Dva trohnita v grobu,
ti greš v tuji svet,
sama bom ostala
kot pohojen cvet.«*

*Sredi božje njive
zdaj vsak dan sloniš,
kakor senca nema
tiplješ mrzli križ.*

*Jaz pa kot Ahasver
blodim sred noči,
slišim krike groze,
vidim rdečo kri...*

*Vabiš, zemlja sveta,
me pod rodni krov,
sladko mi šepečeš:
Vrni se domov!*

*Smeh hijen sred džungle,
sunkovit kot meč,
mrk krohot grobarjev;
- nikdar, nikdar več!*

Janez Černež

Taborišče Teharje

Po beseah Draga Tršarja je bila zaukazana krutost, način obvladovanja zapornikov na Teharjah in zaukazana molčečnost zgodovinskih komunističnih laži. Vse to nakazuje, da so krvoločnost in krutost prinesli komunisti in boljševiki že leta 1941 s svojimi partizani, ki so začeli

Država gradi na Teharjah obsežen in zelo drag projekt Spominski park Teharje. Toda niti ena državna ustanova, kot so Arhiv RS, Muzej novejšje zgodovine, zgodovinski arhivi, ministrstvo za notranje zadeve, pravosodno ministrstvo, ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve in končno tudi vlada, državljanom še ni obrazložila, zakaj se to gradi.

z umori zlasti po Dolenjskem in Notranjskem. Strahotno pa se je zločinstvo razmahnilo že v aprilu leta 1945, ko so komunisti prišli v Prekmurje, kjer je mesaril Puklasti Miha, 8. maja istega leta pa po vsej Sloveniji.

Politična dvoličnost Slovencev je nastajala zaradi vcepljenega strahu pred krvoločnostjo in krutostjo partizanov, ki jo je znal Kučan vizionarsko izkoristiti po letu 1945. Njegova dvoličnost, značilna za Balkan (Milošević) je preslepila ljudi na volitvah (volili so ga tudi katoličani). Tako so nekdanji komunisti, polni prevar, laži in sprenevedanja prišli na oblast.

Taborišče Teharje je začelo delovati 9. maja 1945 v barakah, na prostoru nekdanjega nemškega mladinskega vadišča za usposabljanje mladincev, preden so le-ti odšli na fronto.

Poleg drugih zapornikov: posameznikov in družin iz okolice Celja in Maribora, duhovnikov in nekaj nemških vojakov so meseca maja 1945 prignali sem slovenske domobrance, ki so jih Angleži z zvižajo (da gredo v Italijo) izročili partizanom.

Z njimi so komunisti pod poveljstvom Ozne in kasneje Udbe njihovi oficirji, vojaki in stražarji lahko počeli, kar so hoteli: jih mučili, stradali, posiljevali in ubijali. Za ta dejanja niso bili odgovorni nikomur in nobeni oblasti!

Junija leta 1990 sem o tem govoril z Ivanom Kamenškom, čevljarjem iz Bukovžlaka, ki je bil komandir teharske straže. Ta straža je bila tista, ki je vodila zapornike na streljanje v samem taborišču ali zunaj njega na podlagi ukaza poveljstva taborišča (Joža Škulja iz Iške vasi).

Zadnje čase pa se je pri lokalnih oblasteh namerno pojavlja vsiljen dvom, češ da na Teharjah ni dokazanih grobišč, saj ni bilo nobenega izkopa kosti.

Politika uči, da si lahko na oblasti nekaj desetletij, če uporabiš strategijo zanikanja, fizičnega prikrivanja dejstev, uničevanja arhivov, Če pa obvladuješ izvršno, pravosodno, policijsko in politično oblast, laho spreminjaš in zamolčiš pri nas tudi zgodovinska zločinska dejanja, kot je pomor na desetine tisočev ljudi!

Neka gospa je dejala da so stari Grki državljene, ki so se zanimali za delovanje države in za njeno pravičnost, imenovali patrioti. Druge državljanke, ki so se brigali samo zase, za svoj želodec in za udobje, pa idioti.

Na to kategorijo državljanov, ki so jo komunisti skozi desetletja skrbno množili in negovali, sedanja garnitura še vedno računa.

Uradno določena grobarja za prikrivanje teharskega taborišča in grobišč sta bila Cinkarna Celje in Komunala Celje, katerima so bili dovoljeni vsakršni fizični posegi na tem območju, ob finančni podpori občine in države.

Z Ivanom Kamenškom sva se napotila peš po rdeči blatni cesti, za katero je zajezena odpadna tekoča sodra. Oboroženi čuvaj je dal znak za alarm in takoj se nama je pridružil gospod Rant, inženir iz Cinkarne. Spraševal je naju, kaj tam počneva. Obrazložil sem mu, da bo na Teharje prišel predsednik vlade, Lojze Peterle. Radi bi mu pokazali kje so največji grobovi. Po tej razlagi je Rant nama dovolil pregledovati tisto področje z obrazložitvijo, da je največji grob južno od čuvajnice, ob prvi pregradi, tam, kjer so zemljo že nasuli in kamor zdaj ponovno vozijo trde odpadke, zato tam nastaja umetni hrib.

Kamenšek mu je ugovarjal, češ da je takih grobov več. Rant pa mu je odvrnil, da njega pri zasipavanju grobov ni bilo zraven, saj je takratna dela vodil inženir Jakob Raspotnik.

Kamenšek mi je začel pripovedovati: »Močvirna dolina pod cerkvijo

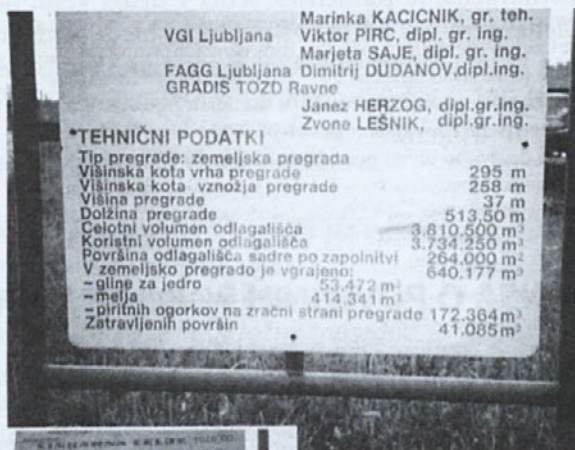
sv. Ane in pobočja okrog nje so polni posameznih in skupinskih grobov. Jame so kopali taboriščniki ali pa žrtve same.

Pod desnim, zahodnim delom pregrade, vzhodno od kmetije Kopitar na Vrheh, smo streljali in zakopavali domobranske oficirje. Bilo jih je veliko.

V betonsko strelišče, dolgo okoli 130 metrov, široko okoli 5 metrov in globoko okoli 3 metre, smo odlagali tiste, ki so umrli zaradi boleznih, lakote in onemoglosti in tiste, ki so jih pobili taboriščni stražarji. Streljali smo jih tudi v samem betonskem koritu strelišča, saj prostora ni manjkalo.◀

Kamenšek je postal živčen. Neznan delavci Cinkarne so naju nezaupljivo opazovali. Zaprošil me je, da bi šla stran. Zapeljala sva se mimo njegovega doma. Tu mi je razkril, kar je vedel in poudaril: »Zaukazano nam je bilo, da moramo pobite žrtve v grobovih pomešati tako, da niso v enem grobu samo domobranci v drugem pa Celjani in ženske, ampak, da jih je v vsakem grobu nekaj.

Tam, kjer zdaj stojijo poslopja Cinkarne, rdeča stavbapražarna, Carinar-

Podatki o drugi cinkašniški pregradi na Teharjah. Ta je bila zgrajena za prvo pregrado in je dolina z grobiščem prekrila s skoraj 40 metrov debelo gneto odpadkov.

VGI Ljubljana Marinka KACICNIK, gr. teh.
Viktor PIRC, dipl. gr. ing.
FAGG Ljubljana Marjeta SAJE, dipl. gr. ing.
GRADIS TOZD Ravne Dimitrij DUDANOV, dipl. ing.
Janez HERZOG, dipl. gr. ing.
Zvone LESNIK, dipl. gr. ing.

*TEHNIČNI PODATKI

Tip pregrade: zemeljska pregrada 295 m
Višinska kota vrha pregrade 258 m
Višinska kota vznožja pregrade 37 m
Višina pregrade 513,50 m
Dolžina pregrade 3.810,500 m³
Celotni volumen odlagalnišča 3.734,250 m³
Križni volumen odlagalnišča 264,000 m²
Površina odlagalnišča sadre po zapolnitvi 640,177 m²
V zemeljsko pregrado je vgrajeno:
- glinje za jedro 53,472 m³
- melja 414,341 m³
- priprtih ogorkov na zračni strani pregrade 172,364 m³
Zatravljenih površin 41,085 m²

nica in SCT, tam je bilo veliko streskih jarkov, pa »pancer graben,« izkopan spomladi, leta 1945.

Ti izkopani jarki so bili polni pobitih žrtev in zelo tanko zasuti z zemljo. Ni bilo časa. Bilo je preveč ljudi, ki smo jih pobili!«

Po štiriurnem pogovoru sem Kamenška vidno utrujenega zapeljal domov. Zahvalil sem se mu, on pa se je nasmehnil, rekoč:« Pa vse dobro zapišite!«

Julija leta 1990, ko je bila ob prvem teharskem križu maša in komemoracija, je Kamenšek sedel v drugi vrsti, na klopi pred križem. Gledal sem ga, bil je ves poten in bled. Nenadoma pa se je zgrudil pod klop. Dva sta priskočila, ga dvignila in odpeljala. Čez dva leti je umrl. Bil je eden redkih, ki mu je izpovedana resnica lajšala predsmrtno trpljenje.

JANŠA O POVOJNIH POBOJIH IN SVOJEM OČETU

Predsednik stranke SDS, Janez Janša, je na strankini spletni strani objavil zapis o poveljnih pobjih: Kultura življenja namesto kulture smrti.

Propagandni stroj komunistične partije je neusmiljeno zmlel vsakega, ki je spregovoril o nedopustnosti zločina in ga razglasil za zagovornika domobranstva.

Odkrivanje skritih grobišč so žaljivo imenovali »preštevanje kosti.«

Janša je obsodil je Socialne demokrate, češ da je zanje »vsak, ki so ga partizani pobili, kolaborant.«

Janša je obtožil komuniste, da so s pobji svojih nasprotnikov začeli že med drugo svetovno vojno. Opisal je tudi zgodbo svojega očeta, ki je preživel streljanje v Kočevskem Rogu, za kar pa je izvedel šele leta 1988.

V času, ko je Tito živel, velika večina ljudi ni poznala resnice o zločinih. O Titu so nas učili vse lepo in dobro. Za večino generacije,

ki ji tudi sam pripadam, je bil vrhovna avtoriteta, za mnoge skoraj božanstvo.

Potem ko bo vsaka od nepokopanih žrtev dobila svoj grob, bodo z ulic in trgov izginila tudi imena Tita, Kardelja, Kidriča in podobnih, ki so simbolne podobe kulture smrti.

Igor

POSMRTNI SPEVI

*Vam, pomorjeni bratje, ki šli ste v zarje nove,
pevec prepeval bo mrtvaške speve,
spomin na vas ohranjal bo v rodove,
da našel bo vaš zadnji vzdih v grobove.*

*Vam, vitezi slovenski, ki hrabro šli ste v boje,
naj moja plunka poje melodije;
a jaz, nemirni pevec, iz vse duše svoje
prepeval žalostinke bom in tožne rapsodije.*

*Junaki naši silni, borci plemeniti,
naj moja pesem seže v zapuščene jame,
kjer našli mir ste, vi junaki ognjeviti,
naj vas, pobite, večni spev objame.*

*Ubog popotni pevec bom opeval
vas, ki ste za dom in vero kri prelili.
Ob vašem vzgledu srca bom vnemal,
da pozni še rodovi vam bodo vence vili.*

*V kočevskih temnih hostah, hrastniških gozdovih
Ležite, slovenski mučeniki;
vas v jamah in podzemskih rovih
poslednji čaka čas, vstajenja dan veliki.*

*V cvetočih mladih letih, polni moški dobi
so smrtni streli vam zadnji spev zapeli;
bili ste svetle žrtve – služili niste zlobi,
še v smrtni grozi ste bratsko se objeli.*

*Vrnili ste se v zemljo, plodovito seme,
ki naj v samoti klije in požene v veje;
iz temnih jam nam vaše ustne neme
pojo klic zmagoslavja kot še nikoli preje.*

*O, mrtvi bratje, čujte, kaj pevec van naznanja:
iz vaših mrtvih src že raste nova setev.
V spoštovanju svetem, se vam narod klanja,
a strašno spremlja njih morilce kletev...*

* * *

DO SEDAJ VEČJA ODKRITJA SKRITIH GROBIŠČ NA ŠTAJERSKEM

Leta 1990 - med Lovrencem in Poljano.

Leta 1996 - Žolšče pri Puščalu.

Leta 1999 - pri gradji avtoceste v Tezenskem gozdu.

Leta 2004 - Lokavec.

Leta 2006 - v novembru, blizu športnega letališča Lesce.

*Leta 2006 - v decembru Kidričevo, v bližini nekdanjega taborišča
Šterntal.*

Leta 2007 - Areh, Pohorje.

Leta 2007 - oktobra, ravnica pri Lancovem.

Leta 2007 - novembra, dolina Kamniške Bistrice.

Leta 2008 - avgusta, Barbarin rov pri Hudi Jami pri Laškem.

PISMO

Učiteljica Ivanka Novak, rojena v družini Škrabec iz Sodražice, doma iz Hrovače pri Ribnici je bila verna učiteljica, zato je zavračala komunizem. Partizani so jo obsodili na smrt.

Pretresljivo je njeno pismo, napisano v zadnji noči pred smrtjo, dne 3. junija 1942, njenemu še nerojenemu otroku, v osmem mesecu nosečnosti.

Sodraški komunisti, brez vesti in morale, so jo zadavili, češ da ni vredna »šusa.«

Ko je končno izdihnila po brutalnem sadizmu pijanih zločincev, so jo plitvo zagrebli v bližnjem gozdu.

Dne 4. avgusta 1942 so jo sorodniki in prijatelji našli in prekopali v posvečeno zemljo.

Na prsih pod obleko so našli na roko napisano, še dobro ohranjeno pismo:

»... Še nekaj ur in konec bo mojega življenja.

O Bog, o žalostna mati Marija. Ti veš, da umiram nedolžna, kakor je umrl nedolžen Tvoj sin ...

O moj otrok, moj nežni angel, kako rada bi videla poteze Tvojega obraza, drobne bisere Tvojega pogleda. Nikdar ne bom videla Tvojega razcvetelega nasmeha, ki bi me z njim osrečeval – o, moj otrok – moj nežni cvet.

Nikdar ne bom videla Tvojih belih ročic, nikdar jih ne boš stegnil, da mi vrneš sladki objem.

Nikdar Te ne bom mogla pritisniti na svoje srce, čeprav si tako blizu njega, nikdar moj otrok! Tam nekje v objemu gozda bo najin dom, ki ga bo krasilo pomladno cvetje.

Moja usta Ti ne bodo mogla peti pesmi ob zibeli – zibel tvoja bom jaz sama, čeprav tako mrzla in otrdela - vejevje nad nama Ti bo pelo in šumelo ljubečo uspavanko.

O, le mirno spi moj otrok, saj si tako blizu mojega srca, ki Te tako neizmerno ljubi – vendar Te iz objema smrti, ki tudi Tebe čaka, iztrgati ne more. Le mirno spančkaj, saj ne slutiš, kaj se približuje. Z

menoj boš umiral – in jaz s Teboj. In tedaj, ko bo konec boja, bova skupaj prišla k Bogu.

Ko sem Te prvič začutila ... zaznala pod srcem Tvoj nemir, sem že sanjala, kako Te bom prvič ponesla v Božjo bližino, da Te oblije krstna voda – oblila Te bo kmalu moja kri – z ljubečo krvjo lastne matere boš krščen ...

Gledala sem Te, kako se Kristus pod podobo kruha prvič sklanja k Tebi ... Zaman! In vendar, moje telo bo kmalu daritveni ciborij...

Ti, moj otrok, pa hostija v njem...Stvarnik sam bo vzel v ljubeče roke hostijo – Tvojega bitja in ga položil v svoje božansko srce... Tam moj otrok, Te bom prvič zagledala, o moj nežni angel; tam bom videla Tvoj obraz; tam boš Ti gledal mene in prvič me boš poklical: »Mamica!«

Glej, moj otrok, jutro se že bliža. Prva zarja izza gora ga naznanja ... za naju poslednje jutro trpljenja. Jutri bo zopet vstalo – pa brez trpljenja in solza ... vstalo pri Bogu ...

Le mirno spančkaj, saj jaz bedim nad tabo ...

Glej, rdeča zarja za naznanja, da se prebuja dan ... in poslednje zvezde ugašajo v njej ... Ura v stolpu že naznanja jutro ... ki naju bo peljalo na poslednjo pot. Saj ne bova sama ... z nama bo Marija, kakor takrat s Sinom na Kalvarijo, bo šla z nama ... V poslednjih, zadnjih zdihih bo stala pri nama ... In ponesla bo naju v večni srečni dom. Nihče nama ne bo več kalil te sreče ... saj bova v varstvu večnega Boga ... v večnem Božjem miru.

Moj otrok, le spančkaj ... Marija je pri nama ... Glej ... prihajajo ... prihajajo ...«

PJ.

OB TEBI ...

Vedo, kdo si
in prav zato ne smeš blizu!
Kdorkoli je lahko imenovan:
kjerkoli je lahko smejoči Buda,
kjerkoli ja lahko resni Mohamed,
povsod so dobrodošli zen-dži in šamani,
dobrodošlica karmi in in nirvani;
za vse je prostor v učbenikih,
za vse je čas ob kavi in čaju,
le ti jih vznemirjaš in motiš.

Vedo, kdo si,
zato te ne pustijo blizu,
ne v ustavo ne v parlament,
ne v šole ne v tovarne ...
da jim ne pokvariš igre.

Ob tebi bi morali zaznati drugače;
ob tebi bi morali delati pošteno
ob tebi bi morali načrtovati modro,
ob tebi bi morali deliti z ljubeznijo.

Vedo, da nisi zatajena želja,
da nisi le sanja zlate dobe;
vedo, da si nevaren,
ker si resničen in dokončen.

Pismo zgodovinarju Dežmanu Lj. Marca 2009

Poslušal sem na TV oddajo »Trenja.«

Čutim dolžnost, da Vam iskreno čestitam za Vašo odločno obrambo resnice, za Vašo neustrašenost ob rdeči gonji proti »kolaboraciji in prisegi Hitlerju.«

Naša »kolaboracija« po enem letu komunističnega nasilja: ugrabljanju, mučenih in umorih je bila »klic v sili,« tako veliki sili, da so ljudje, ko se je storil mrak, bežali iz vasi na polje, v bližino okupatorjevega »ljublanskega bloka« in tam vsaj za silo varni zatisnili oči. Nekateri ogroženi fantje so celo prosili Italijane, da jih sprejmejo v konfinacijo. Ni se dalo več!

Ta »kolaboracija« ni bila sodelovanje z okupatorjem za njegov imperialistični pohlep, temveč je bila skrb za lastno varnost pred grožnjo hujšega sovražnika - komunista.

Kako pa je bilo s komunistično kolaboracijo?

Stalin je dejal: »Komunist se lahko veže z vsakomur, tudi z najhujšim sovražnim nasprotnikom, samo da ta zveza zagotavlja korist za komunistično partijo.«

Takrat so bili slovenski komunisti v svoji veri v sovjetski boljševizem neomajni. Za vse Stalinove zločine, za njegovo okupacijo ukradenih dežel, za njegovo zvezo s Hitlerjem so imeli samo eno opravičilo: »Stalin že ve, kaj dela!«

Po tem receptu se je slovenski pesnik Oton Župančič objemal z nosilcem italijanske kulture med Slovence – Salvinijem.

»Kako nas je bolelo,« pravi Angela Vode v svoji knjigi »Skriti spomin,« ko je general Roesener pošiljal darila Otonu Župančiču, »dem slovenischen Goethe ...«

V objemu sta se našla tedaj dva državnika, ki sta imela v svojih dejanjih veliko skupnega: varanje ljudskih množic, teror z lažjo in nasiljem.

Tako je bila 23. avgusta 1939 sklenjena nenapadalna pogodba med Nemčijo in Sovjetsko zvezo. Nemški Von Ribentrop in sovjetski Molotov sta podpisala pogodbo za 10 let!

Nekaterim komunistom se je zrušil svet. Še več. Stalin je dal postreliti nemške emigrante, ki so se pred nacističnim preganjanjem zatekli v Sovjetsko zvezo.

Ta pakt ni bil samo nemoralen, to je bil pristni boljševiški cinizem, vreden Stalinovega pobratima Hitlerja!

Kot poslušnemu Hitlerjevemu učencu, se je tudi Stalinu zahotelo zasesti obrobne države.

Skupaj s Hitlerjem je »rešil« vprašanje Poljske. Čisto poljske pokrajine je zasedel Hitler, ostalo pa Stalin!

Tako sta prijatelja izbrisala Poljsko državo iz zemljevida!

Še pomnite, tovariši?

Turk Ciril

ZVON SPOMINA

Zvon se oglašá iz hriba navzdol,
polja objema, gozdove okol,
svitanju jutra zapoje vsak dan,
zarjo večerno povabi v svoj stan.

Vasice pod hribom slišijo glas:
takrat pomislite tudi na nas!
Dali za dom smo svoje življenje,
poje nam le gozdov šelestenje.

Zvon ti spomina, le poj še naprej,
narodu svojemu resnico povej,
vodi nam drage iz temnih gozdov
po poti svetlobe zopet domov.

PUČNIKOV TESTAMENT

Nedvomno je bil pokojni dr. Jože Pučnik kot predsednik predsedstva Demosa eden glavnih tvorcev slovenske osamosvojitve. Zato ne preseneča, da so pred prvo obletnico njegove smrti (11. Januarja 2003) v Slovenski demokratski stranki predsedniku države Janezu Drnovšku predlagali, naj z zlatim častnim znakom svobode posmrtno odlikuje »ključnega tvorca slovenske države.« Hkrati pa so dali pobudo mestni občini Ljubljana in občini slovenska Bistrica, da v glavnem mestu in v njegovi rojstni občini dr. Jožetu Pučniku postavijo spomenik.

Korak pred drugimi

Pri Pučniku in njegovi politični zapuščini ugotavljamo, da ta nedvomno obstaja, saj je s svojim odločnim zavzemanjem za samostojno sloven-

sko državo dal zgled svojim naslednikom, kako si je treba prizadevati za slovenski narod ne samo v preteklosti, ampak tudi danes in v prihodnosti. O tem je odlično govorila dokumentarna oddaja nacionalne televizije avtorice Rosvite Pesek, z naslovom »Korak pred drugimi.« V njej vidimo Pučnika kot žrtev prejšnjega komunističnega režima, ki si je moral po prestani zaporni kazni poiskati delo v Nemčiji, saj ga v Sloveniji zanj ni bilo.

Konec osemdesetih let se je vrnil v Slovenijo in s svojim delovanjem kot predsednik Demosa pripomogel k spremembi sistema in k slovenski osamosvojitvi.

V dokumentarcu lahko vidimo, s kakšnimi težavami se je soočal kasneje kot predsednik parlamentarne preiskovalne

Dr. Jože Pučnik

Pokojni dr. Jože Pučnik je pokopan v rojstnem Črešnjevcu pri Slovenski Bistrici.

komisije za povojne poboje, ob koncu pa je oddaja poudarila, kako je bil razočaran, ker na zadnjih predsedniških volitvah ni zmagala Barbara Brezigar. Pri tem ni bilo dovolj prikazano bistvo njegovega razočaranja, to pa je, zaostajanje Slovenije pri modernizaciji in neuresničitev popolne demokratizacije na Slovenskem, na kar je v zadnjih letih Pučnik še posebej opozarjal, in hkrati dejstvo, da imajo potomci njegovih nekdanjih preganjalcev, komunisti, še vedno oblast.

O tem je govoril tudi v zadnjem intervjuju za Demokracijo, septembra 2002, ko je ugotavljal, da v Sloveniji še vedno deluje paradržava: »To, kar jaz imenujem paradržava, so interesna združenja, ki niso vezana na komunistično ideologijo; so sicer ob njej nastala in se utrdila, so pa danes izrazito gospodarska združenja. In te povezave bodo še naprej obstajale, morda jih Milan Kučan ne bo mogel tako enosmiselno usmerjati in koordinirati, vendar bodo obstajale in delovale naprej.«

Podobno sporočilo je zaupal Janezu Janši, o čemer je slednji pisal v Demokraciji.

Prišel je do ugotovitve, da se tudi v formalno demokratični ureditvi lahko vzpostavi stanje, ki omogoča popolno obvladovanje vsega, tako rekoč totalitarna oblast, »totalitarizem.« Na drugi strani pa je prišel

do bolj optimistične ugotovitve, ki je nekakšno sporočilo za sedANJI trenutek: »Važno je vztrajati!«

Še nobena totalitarna ali totalna oblast ni trajala večno in do sprememb je navadno prišlo takrat, ko so jih ljudje najmanj pričakovali.

Matija Ogrin

Prof. MILAN KOMAR, *mislec za vse čase*

Slovenski emigrant v Argentini, profesor filozofije na visokošolskih ustanovah, eden prvih profesorjev na argentinski katoliški univerzi, utemeljitelj filozofske usmeritve, ki je v južnoameriškem svetu dobila ime Escuela de Komar – Komarjeva šola ter častni senator univerze v Ljubljani.

Milan je bil Slovenec in mislec za vse čase. Misli, ki so v Komarjevem delu veljavne za vselej, nas nagovarjajo, naj jih zdaj sprejmemo v *svoji* človeški čas, v našo skupno slovensko usodo.

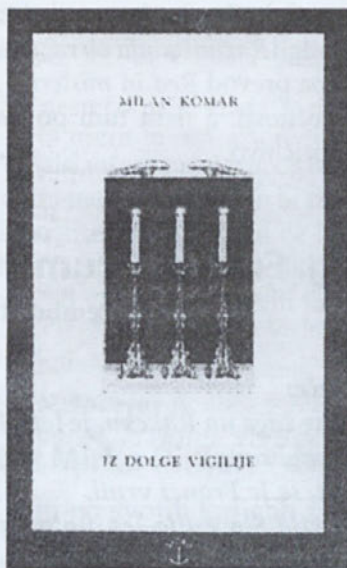
Profesor Komar je imel svojo katedro, vendar je zgodovino filozofije podajal tako, da so slušatelji čutili, da mu filozofija pomeni prvotno, sokratovsko iskanje modrosti – iskanje zadnje jasnosti.

Komar ni bil le profesor, ampak tudi učitelj, mojster, vodnik duhovnega življenja, učitelj filozofije kot modrosti.

Ker je ob tem eruditsko obvladoval tudi sorodne vede, zlasti klasično globinsko psihologijo in psihoanalizo Freuda, Junga, Adlerja, Kohuta idr. je povezoval filozofske in psihoanalitične vidike.

Komar je bil zgodovinar filozofije. Ker pa je bil mislec, je v zgodovinski snovi videl žive pečate človeškega duha in jih je znal tako tudi razlagati. Ko je na predavanjih odkrival, kako aktualni in dinamični postanejo nekateri pojmi iz antične in srednjeveške filozofije, če jih prevedemo v sodobni pojmovni jezik, je s tem pritegnil mnogo študentov.

Zaradi notranje moči Komarjeve misli njegovim delom ne poide

aktualnost, moč, da nagovarjajo ter navdihujejo nove misli, samorefleksije in uresničitve. Celo v letih Komarjeve boleznij njegove knjige niso prenehale izhajati. Tako so še v novejšem času izšle knjige kot *El tiempo humano*, *El tiempo y la eternidad*, *El fascismo*, *El nazismo*, *Una perspectiva transpolitica*, *Criptoidealismo en la cultura contemporanea* idr.

Escuela de Komar je živo gibanje, je sled, ki jo je v Argentini zapustil človek, ki je tja prišel golih rok, z ženo in dvema hčerkama, kot begunec pred komunizmom.

Milan Komar je bil človek izredne duhovne moči. O njem je treba reči to, kar je Komar sam zapisal o človeku, ki je bil usodno pomemben za njegovo življenje – o primorskem politiku dr. Janku Kralju: »Nekaj gosposkega je bilo v njem.«

Človek ima resničen vpliv na druge le po tem, kar je v svoji najgloblji, moralni in človeški konsistenci. Za Komarja je veljala Salomonova misel: »Modrosti sem se naučil, brez zavisti jo delim, njenega bogastva ne prikivam.« Kdor jo je iskal, jo je ob Komarju mogel uzreti in sam stopiti na njeno sled.

Prav ta duh veje in učinkuje iz njegovih knjig. *Pot iz mrtvila* je zato pošla. Družina je objavila dve njegovi knjigi: *Razmišljanja ob razgovorih in Iz dolge vigilije*, Študentska založba pa prevod *Red in misterij*.

Komar se je odmaknil v daljavo večnosti, a nam tudi po svojih knjigah spregovarja še bolj živo in prepričljivo.

Pismo Radota Slanca ing. Francu Grumu

31. decembra 1960

»... med drugim Ti sporočam sledeče:

Line žagar, stari komunist, gospodar žage na Rakeku, je leta 1945 prišel v Trst iskat brata Francija – domobranca.

Ker je Line bratu zagotovil varnost, se je Franci vrnil.

Ta Line je bil potem direktor podjetja Slovenija-les, nato pa zastopnik tovarne kemičnih proizvodov.

Ob nekem pogovoru ga je Srečko Kobi vprašal: »Koliko bi vi, komunisti, dali, da bi se pobiti antikomunisti: domobranci, četniki in drugi obudili?«

Pa mu je Line odgovoril: »Nič. Ivan Maček ter ostalo vodstvo stojimo na stališču, da je bilo to potrebno, ker smo bili partizani ob koncu vojne silno slabi.

Če bi nas bili domobranci in četniki takoj po osvoboditvi, leta 1945 napadli, bi mi v tem boju izgubili. Vsled tega je bilo potrebno vse uničiti.«

Vrhovni poveljnik domobranstva in domobranska vojska so bili odločni nadaljevati boj proti partizanom, skupaj z vsemi enotami protikomunistov na slovenski zemlji.

Politiki v Ljubljani pa so odločili:

1. Prezeti oblast in vojsko z **novim** poveljnikom.
2. Pözvati partizane, da prenehajo sovražnosti. Povabiti kralja Jugoslavije, Petra II, da pristane na svobodnem slovenskem ozemlju.

Prvo se je na nesrečo zgodilo.
Drugo se na nesrečo **ni** zgodilo.

Na nesrečo pa je vlada 3. maja 1945 zapovedala umik!

V najslabšem primeru, če bi partizani z ostalimi internacionalnimi hordami nadaljevali boj in bi mi v boju podlegli. Ravno toliko bi padlo tudi partizanov, kajti to bi ne bil boj, bilo bi mesarsko klanje.

Nas in partizanov bi ne bilo več. Častno bi padli. Gotovo pa mi ne bi končali v rudarskih rovih in breznih!

Ksenija Hočevar

Pater Mirko Pihler – duhovnik, umetnik, »Čarovnik«

Ali si je sploh mogoče predstavljati slovensko kulturo brez duhovniških imen?

Prva lovenska knjiga, prva slovenska slovnica, prvi slovenski prevod Biblije, prvi slovenski časnik, prva slovenska povest, prva slovenska založba – vse to je narod prejel iz rok katoliškega duhovnika.

Skozi stoletja so slovenski kulturni prostor obogatila še mnoga vrhunska literarna dela duhovnikov: Gregorčič, Finžgar, Truhlar, slikarska – Kregar, glazbena – Vodpivec, Tomc.

Kaj pa današnji sekularizirani, duhovno obubožani kulturno – umetniški prostor? Ima duhovnik v njem svoje mesto?

Minorit, pater Mirko Pihler, ki je v dneh pred slovenskim kulturnim praznikom do zadnjega kotička napolnil veliki prostor v ptujski knjižnici ob predstavitvi svoje nove pesniške zbirke »Prameni svetlobe«, na ogled pa postavil nekaj svojih likovnih stvaritev, dokaz, da duhovnik najde pot do ljudi tudi preko svojega kulturnega ustvarjanja

»Umetnost je čudna gospa, zapeljiva in lepa, umetnost je silna moč, ki človeka zagrabi in drži«, pravi pater Mirko.

Z ogljem iz domače kmečke peči je še kot otrok »čečkal«, kjerkoli se je dalo, tudi z apnom pobeljeno kmečko hišo v Pacinju blizu sv. Jurija na Ptuju. Na ptujski gimnaziji pa je že bil najboljši slikar, vse njegove

risbe so imele prostor na šolskih razstavah.

Po študiju na teološki fakulteti v Ljubljani in mašniškem posvečenju leta 1967 je bil tri leta kaplan na Ptujju, kasneje pa župnik po raznih župnijah, ki jih upravljajo minoriti – vendar so do leta 1991 le redki vedeli za njegov umetniški talent.

Med vožnjo na poletne počitnice na Cres pa ga je, kot pravi sam, »prijelo« – slikal bom kot

nekoč! Ko je z ladjo prišel na otok, je šel naravnost v trgovino, kupil platno, čopič in barve. »Od jutra do večera sem samo slikal. Ob koncu počitnic sem pripravil razstavo s pesniškim in »magičnim« programom. To je vžgalo, to je bil zagon, ki še danes živi.«

Že naslednje leto, ob svoji petdesetletnici – rojen je leta 1942 je nazdravil s prvo obsežnejšo razstavo v refektorju ptujskega minoritskega samostana, s tridesetimi akvareli in risbami; po razstavi pa je pripravil še ducat samostojnih razstav po vsej Sloveniji in sodeloval na skupnih razstavah. Ob odprtju navadno berejo njegovo poezijo – izdal je dve pesniški zbirki: leta 1994 »Večerni spomini« iz župnije Sostro, pred kratkim pa zbirko »Prameni svetlobe« (Slomškova založba Maribor.)

Da ni nikoli zares podvomil v pravilnost odločitve, da se odene v »beraška« oblačila in se v redu manjših bratov napoti po poti asiškega ubožca, pove v pesmi »Asiški trubadur.«

»Poklic duhovnika in pesnika se odlično enačita. Ali ni duhovnikova molitev pesem? Duhovnik s psalmi vsak dan slavi Stvarnika. Liturgija, ki jo duhovnik dnevno opravlja, pa je ena sama pesem. Pravi pesnik je vedno v nekem smislu duhovnik, kakor je tudi pristen duhovnik vedno pesnik,« je prepričan pater Pihler, čigar poezijo je Radio Slovenija uvstil v svoj program v dveh literarnih nočnih.

Pero in čopič se pri Pihlerju zlivata v eno, pesmi in slike imajo isto vsebino: verovanjsko, domačinjsko, krajinsko.

Največ akvarelov ima na temo »Križani.« Trpeči Kristus je nepogrešljivo vtkan v Pihlerjeve stvaritve.

Njegova poezija oddaja nežnost, žlahtnost, ubranost duha – prvine, ki jih ustvarja s podobami in motivi iz narave. Impresije na obali, ali ob podeželskem Križanem, v samostanski tišini ali na potovanju, prehaja v molitev ali meditacijo, je v knjigi »Proseče dlani« zapisal Jože Zadavec.

V svoji poeziji pa seveda pater Mirko ne more mimo žlahtne kapljice, ki jo blagoslavlja kot eden prvih slovenskih vitezov evropskega vinskega reda.

Poleg poezije in slikarstva je pater Mirko poznan tudi kot »Čarovnik«. Magija mu pomaga tlakovati pot do ljudi pravi, saj je njegova čarobna palica prvenstveno namenjena temu, da se ljudje sprostijo in nasmejijo. »Zato rečem, da sem rokohitrec, ne čarovnik,« se nasmehne. »Ljudje me kar vabijo, češ, ko pridete naokoli, prinesite še kaj iz vaše čarovniške torbe. Rad uslišim njihove prošnje, saj je rokohiterstvo moj priljubljeni konjiček.«

O nedolžnosti Pihlerjevih čarovnij so se prepričali tudi že njegovi predstojniki in škofje, tako da, pravi Mirko »s Cerkvijo glede tega, še nikoli nisem imel zapletajev.

Mirko je tudi ljubitelj planin – prehodil je vse najvišje slovenske vršace, najraje pa ima večere v gorskih kočah, »kjer lahko v miru kaj napišem.«

Je tudi navdušen smučar. Najraje se spominja otroštva, ko se je še z dvema sestrama, podil po Kicarju, kjer danes nihče več ne smuča.

»Rad sem v rodnem kraju, a dobro sem se počutil tudi drugod Rad imam ljudi, zame so v svojem bistvu vsi dobri, vsi enaki. Z njimi sem v različnih obdobjih življenja, z njimi sem človek z vprašanji, na katera znam pa tudi ne znam odgovarjati. Ali kot je zapisal v pesmi »Darovanje« iz nove pesniške zbirke: »Na oknu samostanskem, v večernem mraku gledam v daljavo in mislim nate. Noč in tišina, molitev in zbranost, na vajah duhovnih darujem zate.«

Jelko Šparovec, doma iz Malega Lipoglava, smo pokopali v Grosupljem v sinov grob, marca 2009.

Bila je v starostnem domu, nekoliko bolehnna, vendar pa je trpela je vse od mladosti, ko je bila kot otrok vzeta materi v Teharjah in prepeljana v domačijo pri Petričku, kjer je prestajala mraz in lakoto v mokri pralnici. V slovo ji je voščil Korošec:

»Draga Jelka, v večnost te pozdravljam!

Če bi hotel govoriti o Tvojem življenju, bi moral prebrati življenjepise mučencev, morda bi bil kateri podoben Tvojemu, Ti mučenica Jelka.

Spoznal sem Te mlado deklico v onem davnem letu, ko si zasopla pritekla od Lipoglava do sv. Urha ter v eni sapi povedala, da so partizani vdrli v vas, ropajo po hišah in grozijo ljudem.

Potem, ob koncu vojne, si z mamo, bratom in sestro iskala zavetje na Koroškem, od koder so vas Angleži z domobranci izročili partizanom. Bila si v taborišču smrti v Teharjah, kjer so te iztrgali iz maminega objema, da te ni mogla niti pokrižati, predno je z bratom odšla v mučeniško smrt. Tebe pa so s starim avtom odpeljali k Petričku nad Savinjo.

Upravnica in stroga paznica Črna vdova, vas ni imenovala otroke – zanj ste bili domobranski pankrti. Med vami je hodila v škornjih in jahalnih hlačah, vedno z bičem v roki, s katerim je udarjala levo in desno.

Tebe, Jelka, je s tvojo prijateljico – sojetnico, poslala v pralnico z razbitimi okni, kjer je burja zavijala, da je šlo do kosti. Prale ste v mrzli vodi, ki ste jo same nanosile, po strmeh, zaledenem pobočju. Trpele ste mraz, lakoto in večno zaničevanje in zmerjanje. Če se jim je zazdelo, ste dobile hrano, večkrat pa je Črna vdova na vaju »pozabila.«

Na vedno mokrem podu, v slabi obutvi in obleki, ob nezadostni hrani in mrazu sta vidno hirali.

Zvečer pa sta morali snažiti nebojgljene dojenčke. Vsak dan jih je bilo nekaj, ki niso več jokali. Morali sta jih odnesti v pripravljen sod, katerega so dnevno partizani praznili. Namesto mrtvih dojenčkov sta jokali vidve in prosili Boga, da vaju reši tega pekla.

Nečloveško trpljenje ob celodnevem in nočnem delu te je – otroka, ob misli na namamo, brata in sestro, za katere nisi vedela, kje in kako so, strlo. Obležala si in goreče prosila Boga, da bi umrla.

Prijateljica ti je prinesla čudežen križ, ki ji ga je mama dala, da bi jo varoval, ko je odhajala na Koroško. Ta križ si ti Jelka, položila na prsi in goreče molila.

Ko je Črna vdova opazila, da Jelke ni v pralnici, je pridrvela v stanovanje, in kričala nad »zanikrnim pankrtom.« Pograbila je za odejo, odgrnila in – obstala. Na prsih Jelke je zagledala velik križ s Kristusom. Z bičem je opletla po postelji in molče odšla.

Dovolj je težkega spomina na prestano trpljenje, kot da bi se bali, da ne bo kaj izpuščenega.

Draga Jelka! V knjigi življenja je zapisana vsaka naša solza, prelita v preganjanju in zaničevanju. »Blagor preganjanim in zaradi mene zaničevanim ... Veliko je vaše plačilo v nebesih ...«

Tvojm ljubljnim nečakom, Simonu in Domnu, snahi gospe Veri in vsem tvojim naše globoko sožalje!«

Draga Jelka zbogom! Zbogom in – nasvidenje!

* * *

DOMOBRANCI, KI SO V MAJU 1945 OSTALI DOMA IN SO SE JAVILI PARTIZANSKIM TERENCEM, SO JIH TI PO NAVODILU OZNE ODPELJALV LOGATEC, KJER SO JIH ZBIRALI.

PO VEČDNEVNEM MUČENJU SO JIH NA UKAZ »MAJORJA« MITJA RIBIČIČA POBILI IN ZMETALI V ŠEMONOVO BREZNO NA ROBU LOGATCA IN »APNENCO« NA POTI V ZAPLANO.

Priimek in ime	Kraj	Let. rojstva
1. ARHAR JOŽE	Petkovec 27	1905
2. AŽBE MILAN	Ljubljana	1920
3. BERANEK JOŽEF	Ljubljana, Kopališka 2	1913

4.	BEZEK FRANC	Rakitna 72	1908
5.	BEZLAJ JOŽE	Zgornji Kašelj	1888
6.	BLATNIK FRANC	Ljubljana	1919
7.	BORŠTNIK JAKOB	Velika Ligojna 27	1926
8.	BORŠRNIK JANEZ	Velika Ligojna 27	1923
9.	BRADEŠKO JAKOB	Hlevji vrh	1904
10.	BRENCE STANISLAV	Rakitna 27	1914
11.	BRENČIČ ALOJZ	Petkovec 34	1904 (1919)
12.	BRENČIČ FELIKS	Rovte 32	1911
13.	BRENČIČ JANEZ (PETER)	Rovte 37	1898
14.	BRICELJ FRANC	Sp. Hrušica 16	1921
15.	BRICELJ FRANC	Korena 15	1920
16.	BRICELJ JERNEJ	Korena 16	1924
17.	BRUS STANE	Hotedtžica 110	1914
18.	CANKAR FRANC	Ig 124	1925
19.	CELARC FRANC	Rovte	1911
20.	CELAREC PETER	Praprotno Brdo 2	1912
21.	CIGALE PAVEL	Gor. Logatec 42	1913
22.	CVET FRANC	Jeperek 11	1923
23.	ČAMPA HINKO	Dolnji Logatec 166	1908
24.	ČAMPA ALOJZ	Ljubljana, Hrenova 12	1916
25.	ČEMAŽAR STANKO	Ljubljana, Hranilniška 2	1911
26.	ČEPON JANKO	Horjul 24	1922
27.	ČEŠNOVAR IVAN	Goriška gora	1923
28.	ČINGOLE KARL	Drenov grič 18	1908
29.	ČUDEN ANTON	Iška Loka	1920
30.	ČUK JOŽE	Rovte 72	1905 (1906)
31.	ČUK LADISLAV	Dobe 1	1927
32.	DOLINAR ANTON	Briše 15	1923
33.	DRAGAN BOGOMIR	Ljubljana, Einspielerjeva	1915
34.	DRAŠLER FRANC	Sinja Gori	1921 (1922)
35.	ERZER (ERZAR) FRANC	Ljubljana Dolenjska 64	1925
36.	FURLAN JOŽE	Bezuljak 8	1913
37.	GAČNIK JOŽE	Drenik 3	1913
38.	GERL FELIKS	Pudob 9	1915
39.	GLAVIČ JANEZ	Ljubljana, Predovičeva 11	1926
40.	GLAVIČ STANE	Srednja vas 4	1926
41.	HABJAN JANEZ	Hotedršica 111	1902
42.	HENIGMAN JOŽE	Goriča vas 22	1917

43.	HOČEVAR ALOJZ	Zgornja Hrušica 38	1926
44.	HREN IVAN	Brezovica 5	1924
45.	ISTENIČ FRANC	Hotedršica 37	1903
46.	JAMNIK GVIDO	Lanišče	1924
47.	JAMNIK FRANC	Dolnji Logatec	1917
48.	JANČAR ALOJZ	Ljubljana	1916
49.	JANKOVIČ MARTIN	Matena	1910
50.	JAPELJ JANEZ	Verd 19	1925
51.	JAPELJ MATEVŽ	Mala Ligojna 7	1911
52.	JELOČNIK PAVELJ	Ljubljana Šušteršičeva 5	1912
53.	JERAJ FRANC	Sinja Gorica 36	1902
54.	JEREB FRANC	Rovte 100	1923
55.	JERINA ANDREJ	Dolnji Logatec 87	1909
56.	JERŠIN MATIJA	Sredna vas 6	1923
57.	JESIH FRANC	Bizovik	1909
58.	JURČEK JANEZ	Podpeč 14	1895
59.	KAVČIČ JANEZ	Hlevni vrh 1	1911
60.	KNAVS FRANC	Travnik	1925
61.	KOČAR MIHA	Slape	1905
62.	KOGOVŠEK IVAN	Ljubljana	1924
63.	KOGOVŠEK JANEZ	Rovte 24	1901
64.	KOGOVŠEK PETER	Rovte 26	1899
65.	KONDARDI JOŽE	Pokojišče 15	1915
66.	KORBAR JOŽE	Ljubljana	1888
67.	KORENČ FRANC	Hotedršica	1899
68.	KOS RUDOLF	Ljubljana, Ciglarjeva 1	1923
69.	KOSTA STANISLAV	Ljubljana, Trdinova 2	1919
70.	KOŠČAK MARJAN	Ljubljana	1922
71.	KOŠIR STANE	Rovte, gradišče 11	1920
72.	KOVAČIČ ANTON	Ljubljana Celovška 43	1919
73.	KRANJC FRANC	Rovte 83, Na pošti	1905
74.	KRIŽAJ JANEZ	Rovte 119	1902
75.	KRIŽAJ MILAN	Rovte 157	1907
76.	KRŽIČ ANDREJ	Rakitna 13	1899
77.	KRŽIŠNIK FRANC	Zadobje	1895
78.	KUNC FRANC	Rovte 93	1907
79.	LAMPIČ MATIJA	Bizovik 6	1925
80.	LENARŠIČ IVAN	Preserje	1924
81.	LESKOVAR FLORJAN	Ljubljana	1907

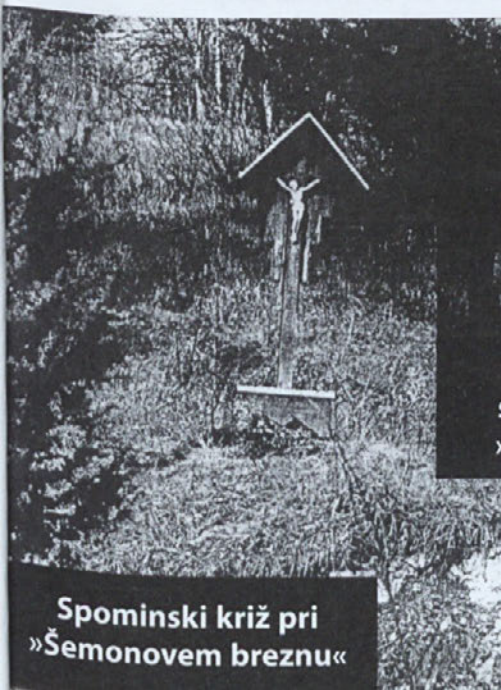
82.	LESKOVEC ANDREJ	Rovte 38, Lukanov mlin	1905
83.	LESKOVIC FRANC	Bevke 24	1920
84.	LOHKAR MIROSLAV	Predstruge	1925
85.	LUKANČIČ MARJAN	Ljubljana, Stožice 100	1926
86.	MALOVRH FRANC	Butajnova 36	1925
87.	MALOVRH FRANC	Velika Ligojna	1908
88.	MALOVRH JOŽE	Praprotno Brdo	1923
89.	MANDELJ FRANC	Dragomer 20	1912
90.	MAROLT MATIJA	Čevica 7	1924
91.	MAVER HENRIK	Ljubljana, Rožna ulica 27	1920
92.	MAVSER JOŠKO	Žibrše 37	1917
93.	MENARD JOŽE	Novi svet	1904
94.	MERALA RAJKO	Trst	1921
95.	MESEC FRANC	Stara Vrhnika 47	1924
96.	MLINAR ANTON	Žibrše 28	1916
97.	MLINAR FRANC	Žibrše 28	1913
98.	MLINAR JANEZ	Žibršee 28	1914
99.	MLINAR VINKO	Hlevni vrh 12	1915
100.	MODRIJAN ANTON	Rovte 118	1911
101.	MODRIJAN JANEZ	Rovte 118	1909
102.	MOLE JAKOB	Stara Vrhnika 23	1919
103.	MOŽINA FRANC	Žibrše	1906
104.	MOŽINA RADO (LADO)	Ljubljana, Rbniška 27	1918
105.	MRAK FRANC	Dolnji Logatec	1927
106.	MUHIČ FRANC	Črmošnjice 19	1026
107.	NAGODE FRANC	Hotedršica 65	1912
108.	NAGODE ALOJZ	Logatec 97	1923
109.	NOVAK ALOJZ	Ljubljana, Bleiweisova 15	1909
110.	NOVAK FRIDERIK	Petkovec	1906
111.	NOVAK IGNACIJ	Sadinja vas	1912
112.	NOVAK IVAN	Vnanje Gorice 77	1905
113.	NOVAK JOŽE	Mala Ligojna 10	1924
114.	NOVAK MARJAN	Ljubljana	1928
115.	OBLAK FRANC	Gorenja vas 20	1903
116.	OGRIN FRANC	Velika Ligojna 13	1925
117.	OGRIN ALOJZ	Sinja gorica 33	1923
118.	OGRIN STANKO	Ljubljana, Medvedova 5a	1916
119.	OPEKA ANTON	Rakitna 44	1919
120.	OPEKA JANEZ	Rakitna 44	1913

121.	OSREDKAR ANTON	Mala Ligojna	1925
122.	OSREDKAR PETER	Velika Ligojna 2	1913
123.	OSREDKAR VIKTOR	Gornji Logatec, Blekova vas 7	1912
124.	PAVLIN JANEZ	Gor. Mokro Polje 10	1915
125.	PAVLIN JOŽE	Gor. Mokro Polje 10	1912
126.	PAVLOVČIČ FRANC	Dražica 19	1925
127.	PEKLAJ JAKOB	Sinja Gorica 2	1926
128.	PEKLAJ JANEZ	Selo	1899
129.	PETERLIN FELIKS	Ljubljana	1893
130.	PETKOVŠEK ANTON	Vrhnika, Idrijska 17	1899
131.	PETROVČIČ FRANC	Petkvec 15	1904
132.	PETROVČIČ JAKOB	Rovte	1900
133.	PETROVČIČ JOŽE	Rakitna 39	1904
134.	PEVEC JOŽE	Ljubljana, Zbačnikova 3	1916
135.	PEZDIR ANDREJ	Vnanaje Gorice	1914
136.	PIRC IVAN		1925
137.	PIVK ANTON	Rovte 156	1901
138.	PIVK ANTON	Zibirše 12	1906
139.	PIVK FRANC	Rovte 78	1907
140.	PIVK JANEZ	Rovte 78	1915
141.	PIVK GAŠPER	Zabirše 10	1910
142.	PIVK JAKOB	Zabirše 27	1922
143.	PIVK JAKOB	Rovte 105	1913
144.	PODOBNIK FELIKS	Zbirše 29	1923
145.	PODOBNIK MIHAEL	Zbirše 29	1914
146.	POPOVIČ PETER	Ljubljana	1908
147.	POTOČNIK JOŽE	Rovte 16	1914
148.	PRAZNIK ANTON	Metnaj	1926
149.	PRELESNIK ANTON	Goriča vas 13	1922
150.	PRISTAVEC FRANC	Brezovica 19	1919
151.	PUCIHAR FRANC	Ljubljana, Staničeva 1	1926
152.	PURKART FRANC	Gor. Otave 11	1911
153.	ROT JAKOB	Zabočevo 1	1924
154.	ROŽAN(E)C FRANC	Begunje 107	1904
155.	RUPNIK ALOJZ	Zibirše 83	1909
156.	RUTAR FRANC	Marinča vas	1915
157.	SAJOVIC JOSIP	Ljubljana, Ob Ljubljanici 25	1885
158.	SAMOTORČAN JOŽE	Mala Ligojna 3	1918
159.	SEČNIK PETER	Ljubljana	1902

160.	SELAN FRANC	Ljubljana Cesta na Brdo 64	1917
161.	SELIŠKAR MIHA	Brezje	1918
162.	SETNIKAR JAKOB	Horjul 59	1910
163.	SLABE JOŽE	Rovte 77	1901
164.	SLOVŠA ANTON	Samotorica 16	1926
165.	SOJER FRANC		1925
166.	STARC ADOLF	Ljubljana, Dermotova 3	1915
167.	STARIHA JOŽE	Ljubljana	1907
168.	STEGENŠEK KLEMEN	Ljubljana	1917
169.	STRAJNAR IVAN	Jerova vas 1	1924
170.	STRAŽIŠAR MATEVŽ	Zabočevo 26	1903
171.	STRGAR FRANC	Selo	1927
172.	SUHADOLNIK IVAN	Zabočevo 31	1923
173.	SVETE JOŽE	Podpeč 34	1926
174.	SVETIČ VIKTOR	Dobliče 53	1916
175.	ŠINKOVEC FRANC	Rovte 146	1910
176.	ŠERC CVETKO	Ježica 113	1926
177.	ŠINKOVEC ANTON	Rovte 39	1998
178.	ŠINKOVEC FIDELIS	Ljubljana, Drabosnjakova 3	1012
179.	ŠKRJANC IVAN	Bizovik	1924
180.	ŠTEFANČIČ IVAN	Plešivica 7	1923
181.	ŠTEFANEC FRANC	Ljubljana, Krakovski nasip 4	1905
182.	ŠUŠTAR ALOJZIJ	Ljubljana	1914
183.	TRATNIK JEROMIN	Vrh – Sveti Trije Kralji 19	1913
184.	TRČEK ANDREJ	Petkovec	1905
185.	TRČEK FRANC	Rovte 136	1902
186.	TRČEK JAKOB	Pet kove 37	1904
187.	TRČEK JANEZ	Sovra	1923
188.	TRČEK VINKO	Sovra	1924
189.	TRČEK VINKO	Rovte 129	1910
190.	TREVEN ANTON	Petkovec 17	1913
191.	TREVEN FRANC	Praprotno Brdo	1923
192.	REVEN JANEZ	Rovte 69	1911
193.	FERKOLJ ALOJZIJ	Bizovik	1925
194.	TROBEVŠEK IVAN	Jezero 1	1914
195.	TURK FRANC		1914
196.	TURŠIČ JANEZ	Vrhnika	1925
197.	URBANC IVAN	Mala vas, Funtkova 36	1926
198.	URŠIČ IVAN	Ljubljana, Kladezna 8	1926

199.	VAUKEN MATEVŽ	Žibrše 24	1920
200.	VAUKEN STANKO	Žibrše 24	1926
201.	VAUKEN VIKTOR	Žibrše 24	1922
202.	VERBEK MARJAN	Ljubljana, Zvezna 15	1924
203.	VERBIČ ALBIN	Stara Vrhnika 59	1924
204.	VERBIČ IVAN	Stara Vrhnika 59	1915
205.	VERBIČ FRANC	Velika Ligojna 29	1923
206.	VERBIČ ŠTEFAN	Podolnica 18	1922
207.	VAVKEN JAKOB	Žibrše 14	1911
208.	VREČAR ANTON	Selo	1925
209.	ZADNIK JOSIP	Male Lašče 20	1920
210.	ZAGORIČNIK ANTON	Rovte 43	1911
211.	ZAJC ANTON	Vrh pri Križu	1907
212.	Zalar JOŽE	Breže 19	1923
213.	ZATLER ANTON	Savlje	1925
214.	ZRIMŠEK VIKTOR	Ljubljana, Bezenškova 7	1906
215.	ZUPANČIČ FRANC		1912

IN VEČNA LUČ NAJ SVETI!

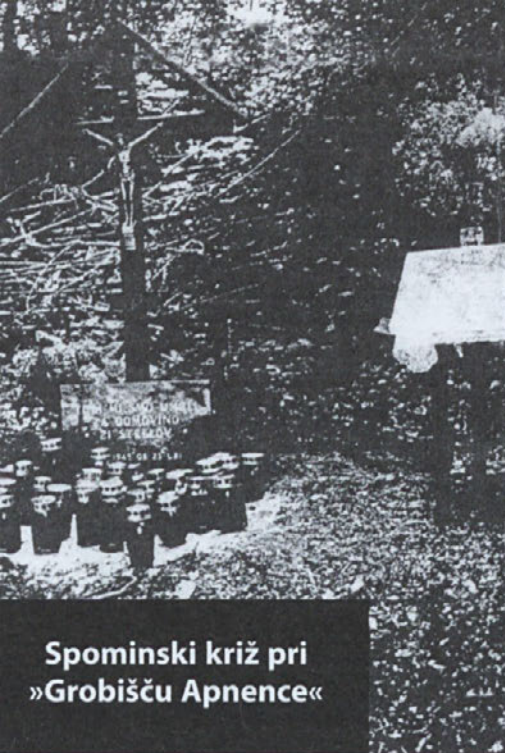

Spominski križ pri
»Šemonovem breznu«

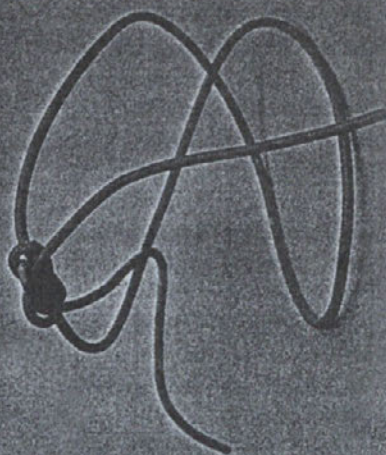

Iz te »Cestarske hiše
so žrtve prepeljane v
»Grobišče v Apnenci«

Maj 1945

Spominski križ pri
»Grobišču Apnence«

Vezi žrtve usmrčene v »apnenci«
na poti v Zaplano

A. S.

TAKŠNI SMO

Če poveš resnico je to za nekatere blatenje in žalitev. Že samo to, da napišeš »komunizem« in »revolucija,« je za nekatere žalitev: posebno če opišeš zla dejanja pijanih revolucionarjev.

Vem, da zagovornikom komunizma in revolucije ni všeč, da danes, po tolikih letih prihaja na dan grozna resnica o dogodkih iz tistih časov.

Predlagam, da zagovorniki resnice o revoluciji dopolnite svoje znanje in obudite spomin na to obdobje. V ta namen obiščite rov Sv. Barbare pri Hudi jami! Ali bo pogled na te mučene žrtve tudi vas pretresel, ali pa boste vsaj pietetno molčali v spoštovanju do teh iznakaženih žrtev, ki so se skušale še žive rešiti iz enajstrat zazidanega rova!

Tri za lahko noč

V učilnici na hodniku je razgrajanje. Jezen pride profesor in spodi vse dijake v razrede. Potem gre v svoj razred, se ustavi pred odrom in razburjen vpraša:

»Ali je kdo nor?«

Dijaki v strahu zadržujejo dih.

»Vprašal sem, če je kdo nor, prosim, naj vstane!«

Tišina. Molče se spogledujejo učenci.

Končno dijak v zadni klopi vstane. Vsi se ozrejo nanj.

»A, ti si nor?« vpraša profesor zadovoljen, da je odkril razgrajalca.

»Tisto ravno ne, vendar, smilite se mi, gospod profesor, ker sami stojite«, je dobrohoten dijak.

* * *

Na hodniku bolnišnice se sliši pridušanje. Doktor odpre vrata iz ordinacijske sobe in vpraša električarja, ki pregleduje kable.« Kaj pa je Emil, si ga spet kaj zašuštral?«

»Gospod doktor, če jaz kaj zašuštram, popravim. Če pa vi kaj zašuštrate, pa pokrijejo z zemljo.«

* * *

Trije obrtniki: zidar, vrtnar, električar se pogovarjajo, kateri poklic je najstarejši.

Zidar pravi: »O, mi smo gradili že piramide.«

Vrtnarju se zdi, da ga bo prekosil: »Mi smo že v raju sadili drevesa.«

Pa se oglasi električar: »Ko je Bog Oče rekel »Bodi luč,« smo mi imeli že vse kable položene.«

* * *

DAROVALI SO

Za tiskovni sklad

Zajc Olga	\$ 30. -
Mehle Ivan.....	\$ 20. -
Frank Mejač	\$ 30. -
Ing. Mihael Mejač	\$ 30. -
Emerik Širok	\$ 10. -
Ivan Babič.....	\$ 30. -

Za društvo Tabor - OT

Angelca Ovčjak.....	\$ 100. -
Ferkulj Edi.....	\$ 100. -
Kramar Francka.....	\$ 100. -
Gregorič Ana.....	\$ 100. -

↔ ↔ ↔
Največja sreča je osrečiti druge.
↔ ↔ ↔

Prisrčna hvala vsem darovalcem. Bog vam povrne v sreči, uspehu in zdravju!

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov.

TABOR je last zveze DSPB - TABOR

Mnenje Tabora predstavljajo članki, ki so podpisani od Glavnega odbora.

Tabor izdaja konzorcij.

Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila.

• • •

TABOR is the voice
of the Confederation of the United Slovene Anticommunists.

• • •

TABOR es el órgano
de la Confederación de los Anticomunistas Eslovenos Unidos.

• • •

NAROČNINA (letna):

Za Slovenijo in Evropo 20 €.

Za vse druge države 20 USA dolarjev.

• • •

*Dopise, članke, poročila in nakazila
pošiljajte na naslov konzorcija:*

Mag. Ivan Korošec,

Bratov Učakar 90

1000 Ljubljana

Slovenija.

E-mail: ivankorosec@hotmail.com

• • •

Glasilo Tabor ureja uredniški odbor

Tehnični urednik: Andrej Gale

Tiskovna poročila: dr. Peter Urbanc

Konzorcij: mag. Ivan Korošec

Tiskarna: Rudi Mišmaš, Šmarje Sap

Na krvavi sledi

Drugo truplo, na katerega so naleteli pri preboju stometrskega »zamaška« v rudniškem rovu (foto: Pavel Jamnik)

Do polovice napolnjen rudniški rov s trupli (foto: Pavel Jamnik)